

Dodatek k „Záchrannému programu užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR“

Záchranný program (dále jen ZP) užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR, který byl schválen v roce 2008 (viz č. j. 71802/ENV/08-1671/600/08 a Věstník MŽP 2008/11, sdělení č. 17), se mění takto:

I. Dochází k upřesnění cílů ZP pro oblast výskytu užovky stromové v Bílých Karpatech:

Dlouhodobé cíle:

- 1) Udržet, případně zlepšit, stav populace užovky stromové v rozsahu současného (tj. ke konci roku 2011) areálu rozšíření v oblasti Bílých Karpat
- 2) Potvrdit pravidelný výskyt včetně potvrzení úspěšného rozmnožování v kvadrátech 6974, 6874 a 7073 alespoň 5 let po sobě
- 3) Zapojit místní obyvatele do aktivit na podporu užovky stromové, zejména pokud jde o vytváření vhodných podmínek (např. líhniště, zimoviště) pro její dlouhodobé udržení

Střednědobé cíle:

- 1) Získat nové a zpřesnit stávající informace o rozšíření, vazbě na lidská obydlí a lidské aktivity a míře ohrožení užovky stromové v Bílých Karpatech
- 2) Pečovat o významné biotopy v již známých lokalitách s pravidelným výskytem druhu a podpořit zde založení alespoň 5 reprodukčně úspěšných líhnišť
- 3) Získat další údaje o ekologii druhu, včetně mezidruhových vztahů (vliv predátorů ap.)
- 4) Na základě získaných dat odhadnout početnost populace na moravské straně hranice
- 5) Realizovat osvětová opatření a případně další opatření pro udržení stavu populace v místech zjištěného výskytu

II. Mění se náplň následujících opatření tak, že jsou navržena k realizaci i v oblasti Bílých Karpat, resp. ve všech třech oblastech dosud známého výskytu užovky stromové: 3.1.1 – Péče o líhniště, 3.1.2 – Péče o významné biotopové prvky a migrační koridory, 3.3.2 – Monitoring líhnišť, 3.4.1 – Výzkum reprodukce. V rámci naplňování opatření 3.1.1. a 3.1.2. je nezbytné zapojit do jejich realizace zejména místní obyvatele a majitele dotčených pozemků, neboť z hlediska dlouhodobého udržení populace jsou klíčovým činitelem.

Zdůvodnění:

Mapování a monitoring užovky stromové realizovaný v posledních letech v oblasti Bílých Karpat jako součást ZP (Vlašín 2008, 2010, 2011) prokázal existenci relativně silné populace v katastrech obcí Sidonie a Svatý Štěpán a poukázal zde na silnou synantropní vazbu druhu (největší počet nálezů přímo z obcí či samot, využívání lidmi zbudovaných struktur k rozmnožování, atd.) a na potenciální ohrožení spjaté se snižováním členitosti krajiny. Jedná se tedy o

velmi podobné problémy jako v oblasti Poohří a považujeme tudíž za potřebné realizovat odpovídající opatření, z nichž některá byla v původním znění ZP navržena pouze pro oblasti Poohří a Podyjí, i v Karpatech. Větší zapojení místních obyvatel a majitelů pozemků pak směřuje k dlouhodobé udržitelnosti tohoto ZP, aby jeho realizace nebyla závislá pouze na aktivitách OOP.

III. Zavádí se nové opatření v rámci kapitoly 3.5 – Výchova a osvěta, a sice Opatření č. 3.5.3 Poradenství, s touto motivací a náplní:

Motivace:

Vzhledem k již popsané vazbě způsobu života užovky stromové na lidská sídla a lidské činnosti je poradenství v oblasti vhodného hospodaření velmi důležité. Nejefektivnějším způsobem poradenství je (i díky různým místním zvláštěnostem) většinou osobní jednání (návštěva, možnost telefonické porady).

Náplň opatření:

Poskytovat poradenství místnímu obyvatelstvu v oblastech výskytu užovky stromové (zejména v Poohří a v Karpatech) ohledně možných negativních a pozitivních vlivů jejich běžného hospodaření na tento druh. Motivovat občany k vlastním aktivitám ve prospěch druhu a v případě např. péče o důležitá místa rozmnožování zprostředkovat těmto lidem drobnou finanční výpomoc.

IV. Upravuje se znění náplně opatření č. 3.3.1 – Monitoring biotopů následovně: „Každoročně budou pravidelně sledovány stávající lokality výskytu spolu s nově vytvořenými či obnovenými biotopy. Sledovány budou změny na biotopech a vliv těchto změn na populaci. Opatření bude realizováno po celou dobu realizace záchranného programu v Poohří (metodika viz příloha 20), v méně podrobné formě pak v Podyjí, případně i v Bílých Karpatech.“

Zdůvodnění:

Monitoring stěžejních biotopů a efektivity jejich úprav na stav populace užovky stromové je pro úspěšnou realizaci ZP důležitý, nicméně přesné použití metodiky z přílohy č. 20 je v Podyjí a Karpatech vzhledem k velikosti daných oblastí výskytu nereálné. Lze však pravidelně monitorovat alespoň vybrané stěžejní lokality.

V. Do znění náplně opatření č. 3.4.3 – Získávání doplňujících údajů o ekologii druhu a mezidruhových vztazích se zcela na konec doplňuje tato věta:

„V případě potřeby bude přistoupeno k likvidaci nepůvodních predátorů v souladu s platnou legislativou.“

- VI. *V metodice z přílohy č. 16 – Péče o líhniště se mění vhodný termín pro doplňování či převrstvování líhnišť na: 15.10. – 10.6.*

Zdůvodnění:

Změna vychází z dosavadních zkušeností s péčí o líhniště v rámci realizace ZP. Na některých líhništích byla zaznamenána velmi čilá aktivita již v brzkých jarních měsících (souboje, páření) a tudíž bylo k manipulaci s líhništěm přistoupeno až na podzim. Nejdůležitější je dodržet podmínku nemanipulování s líhništěm v předpokládané době inkubace vajec, jinak je dobré volbu termínu přizpůsobit místním podmínkám a stavu daného líhniště.

- VII. *Jako alternativa se k telemetrické studii, kdekoliv je v ZP zmíněna, přidává možnost využití individuálního značení hadů pomocí tzv. elastomerů (VIE – Visible Implant Elastomer tags) nebo mikročipů (RFID transponderů).*

Zdůvodnění:

Mikročipy typu RFID transponderů jsou používány pro monitoring populace užovky stromové na lokalitách v Hesensku (SRN) a osvědčily se. Na rozdíl od vysílaček používaných při klasické telemetrii jsou jen zanedbatelné velikosti a lze je použít i u subadultních jedinců, což platí i pro elastomery, jejichž využití ale zatím nebylo u hadů testováno. Velkou výhodou obou nových metod je také možnost označení velkého množství jedinců a na rozdíl od individuálního značení pomocí zástřihů na ventrálních štítcích i dlouhodobá trvanlivost.

Literatura:

Vlašín, M. 2011: Sběr dat a monitoring líhniště užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v oblasti Bílých Karpat. Zpráva pro AOPK ČR, 13 str.

Vlašín, M. 2010: Závěrečné zhodnocení projektu „Realizace záchranných opatření dle záchranného programu pro užovku stromovou (*Zamenis longissimus*) v oblasti CHKO Bílé Karpaty se zvláštním zřetelem k Vlárskému průsmyku“ a jeho vliv na daný zvláště chráněný druh. Příloha závěrečné zprávy pro AOPK ČR, 12 str.

Vlašín, M. 2008: Užovka stromová (*Zamenis longissimus*) v oblasti Bílých Karpat. Zpráva pro AOPK ČR, 9 str.